

Hanna Kiiskinen, Johanna Huovinen

VARHAISKASVATUKSEN NEUVOTTELUKUNNAN LOPPURAPORTTI

Toimikausi 15.2.2008 - 31.12.2010

KUVAILEHTI

Julkaisija	Päivämäärä
Sosiaali- ja terveysministeriö	31.8.2011
Tekijät	Toimeksiantaja
Hanna Kiiskinen, Johanna Huovinen	Sosiaali- ja terveysministeriö
	HARE-numero ja toimitilimen asettamispäivä
	STM119:00/2010

Muiston nimi

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Toimikausi 15.2.2008 - 31.12.2010.

Tiivistelmä

■ Valtioneuvosto asetti helmikuussa 2008 varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan toiselle toimikaudelleen ajalle 15.2.2008–31.12.2010. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnasta annetun asetuksen (524/2004) mukaan neuvottelukunnan tavoitteena on tukea ja edistää varhaiskasvatuksen laaja-alaista kehittämistä. Toisella toimikaudella neuvottelukunnan keskeiseksi tehtäväksi annettiin edellisellä toimikaudella toimineen neuvottelukunnan toimenpide-ehdotusten toteutumisen edistäminen ja seuraaminen. Lisäksi neuvottelukunnan tuli toimia asiantuntijana päivähoitolainsäädännön uudistamisen valmistelussa ja varhaiskasvatuksen hallinnollista asemaa koskevan selvityksen laatimisessa.

Toimikautensa aikana neuvottelukunta kokoontui neljästä viiteen kertaa vuodessa, kaikkiaan 13 kertaa. Koko neuvottelukunnan jäsenistön kesken pidettyjen kokousten lisäksi neuvottelukunnan alaisuudessa toimi jaosto varhaiskasvatustutkimuksen kehittämiseksi (1.1.2009–30.6.2009), varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin valmisteluryhmä (27.2.–15.9.2009) ja avointen varhaiskasvatustalvelujen sääntelyä pohtinut ryhmä (26.10.2009–9.2.2010). Jaoston ja valmisteluryhmien toimenpide-esitykset on julkaistu erillisissä raporteissa. Neuvottelukunnan muodostama kannanotto varhaiskasvatustalvelujen sääntelyä koskevan esityksiin on tämän raportin liitteenä.

Neuvottelukunta järjesti toimikaudellaan kaksi seminaaria. Helmikuussa 2008 pidetyssä ”Kohti uutta varhaiskasvatustalvelujen kehittämistä” -seminaarissa käsiteltiin varhaiskasvatustalvelujen kehittämistarpeita sekä lapsen hyvinvoinnin että varhaiskasvatustalvelujen osaamisen näkökulmasta. Seminaarin tarkoituksena oli tukea varhaiskasvatustalvelujen kehittämistyötä. Marraskuussa 2010 pidetyn ”Näkymätön näkyväksi” -kutsuseminaarin tarkoituksena oli esitellä neuvottelukunnan toimintaa ja tulevaisuutta, tehdä näkyväksi varhaiskasvatustutkimusta sekä edistää tutkimuksen, hallinnon ja käytännön välistä yhteistyötä. Seminaari on 14.11.2011 asti seurattavissa Internetissä osoitteessa <http://videonet.fi/stm/20101115>.

Asiasanat

lapset, neuvottelukunnat, perheet, varhaiskasvatus

Sosiaali- ja terveysministeriön
raportteja ja muistioita 2011:14

Muut tiedot

www.stm.fi

ISBN 978-952-00-3186-2

URN:ISBN: 978-952-00-3186-2

Kokonaissivumäärä

34

Kieli

suomi

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Datum
Social- och hälsovårdsministeriet	31.8.2011
Författare	Uppdragsgivare
Hanna Kiiskinen, Johanna Huovinen	Social- och hälsovårdsministeriet
	Projektnummer och datum för tillsättandet av organet
	STM119:00/2010

Rapportens titel

Slutrapport från delegationen för småbarnsfostran. Mandatperioden 15.2.2008-31.12.2010

Referat

■ Statsrådet tillsatte i februari 2008 delegationen för småbarnsfostran för dess andra mandatperiod för tiden 15.2.2008–31.12.2010. Enligt förordningen om delegationen för småbarnsfostran (524/2004) bär delegationens mål att stödja och främja en övergripande utveckling av småbarnsfostran. Delegationens centrala uppgift under den andra mandatperioden var att genomföra och följa upp den föregående delegationens åtgärdsförslag. Dessutom skulle delegationen fungera som sakkunnig med uppgift att bereda reformen av dagvårdslagstiftningen och utarbeta en utredning om småbarnsfostrans förvaltningsmässiga ställning.

Delegationen sammanträdde fyra–fem gånger under sin mandatperiod, totalt 13 gånger. Förutom mötena som hölls mellan alla medlemmar lydde under delegationen en sektion för utvecklande av lagstiftningen inom småbarnsfostran (1.1.2009–30.6.2009), en beredningsgrupp för utvärdering av utbildningarna i småbarnsfostran (27.2–15.9.2009) en grupp som övervägt en reglering av de öppna tjänsterna inom småbarnsfostran (26.10.2009–9.2.2010). Sektionens och beredningsgruppernas åtgärdsförslag har publicerats i separata rapporter. Delegationens ställningstagande till förslagen av sektionen för utvecklande av lagstiftning inom småbarnsfostran har bifogats till denna rapport.

Delegationen ordnade två seminarier under sin mandatperiod. Seminariet ”Kohti uutta varhaiskasvatustilanteitä” (Mot ny lagstiftning inom småbarnsfostran), som hölls i februari 2008 behandlade utvecklingsbehoven av lagstiftningen inom småbarnsfostran i fråga om både barnets välfärd och kunskaper inom tjänster inom småbarnsfostran. Avsikten med seminariet var att stödja sektionen för utvecklande av lagstiftningen inom småbarnsfostrans arbete. Avsikten med inbjudningsseminariet ”Näkymätön näkyväksi” (det osynliga synligt) som hölls i november 2010 var att presentera delegationens verksamhet och framtid, göra forskningen inom småbarnsfostran synlig samt främja samarbete mellan forskning, förvaltning och praxis. Seminariet kan följas på internet fram till 14.11.2011 på adressen <http://videonet.fi/stm/20101115>.

Nyckelord

barn, delegationer, familjer, småbarnsfostran

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2011:14

ISBN 978-952-00-3186-2
URN:ISBN: 978-952-00-3186-2

Övriga uppgifter

www.stm.fi/svenska

Sidoantal

34

Språk

finska

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖLLE

Valtioneuvosto asetti helmikuussa 2008 varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan toimikaudelle 15.2.2008–31.12.2010.

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnasta säädetään varhaiskasvatuksen neuvottelukunnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (524/2004). Neuvottelukunta toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä ja sen tavoitteena on tukea ja edistää varhaiskasvatuksen laaja-alaista kehittämistä. Neuvottelukunnan tehtävänä on 1) edistää, vahvistaa ja yhteen sovittaa yhteistyötä eri hallinnonalojen, järjestöjen, tutkimus- ja koulutuslaitosten, kuntien ja muiden tahojen kesken, 2) seurata ja arvioida kansallista ja kansainvälistä kehitystä varhaiskasvatuksessa ja tehdä ehdotuksia varhaiskasvatuksen pitkäjänteiseksi kehittämiseksi, 3) toimia varhaiskasvatuksen aseman vahvistajana yhteiskunnassa ja 4) suorittaa sosiaali- ja terveysministeriön määräämät muut tehtävät neuvottelukunnan tavoitteiden mukaisesti.

Asetuksen mukaisesti varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan jäsenet edustavat varhaiskasvatuksen kehittämisen kannalta keskeisiä tahoja. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnassa on edustettuna asetuksen edellyttämällä tavalla hallinnon, tutkimuksen, koulutuksen, järjestöjen ja kuntien asiantuntemus.

Toisella toimikaudella neuvottelukunnan puheenjohtajana oli aluksi osastopäällikkö, ylijohtaja Aino-Inkeri Hansson ja 23.9.2008 alkaen osastopäällikkö, ylijohtaja Päivi Sillanaukee sosiaali- ja terveysministeriöstä. Varapuheenjohtajana toimi neuvotteleva virkamies Tarja Kahiluoto sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Neuvottelukunnan jäseninä olivat johtaja Kari Ilmonen, jonka tilalla 9/2008 alkaen hallitussihteri Hanna Kiiskinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Veli-Matti Risku sosiaali- ja terveysministeriöstä, kehittämisspäällikkö Anna-Leena Välimäki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta, opetusneuvos Jari Rajanen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, opetusneuvos Hely Parkkinen Opetushallituksesta, lääninsosiaalitarkastaja Toivo Haataja Etelä-Suomen aluehallintovirastosta, työalasihteri Heljä Petäjä Kirkkohallituksesta, lakimies Sami Uotinen, jonka tilalla 12/2009 alkaen erityisasiantuntija Anna-Maija Haliseva-Lahtinen Suomen Kuntaliitosta, professori Anna-Raija Nummenmaa Tampereen yliopistosta, lehtori Juha Säkkinen Diakoniammattikorkeakoulu Järvenpäästä, projektipäällikkö Anne Laine Harjavallan sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksesta, erityissuunnittelija Tuija Portell Pääkaupunkiseudun osaamiskeskus Soccasta, jonka tilalla 3/2009 alkaen varhaiskasvatuksen suunnittelija Seija Junno Osaamiskeskus Pikassos Oy:stä, koulutusasiain päällikkö Matti Lahtinen Opetusalan ammattijärjestö OAJ:sta 6/2009 asti, sopimustoimitsija Minna Pirttijärvi Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL:sta, johtaja Tarja Honkalampi Tehy ry:stä, pääsihteri Eeva Kuuskoski Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistyksestä, jonka tilalla 1/2010 alkaen toiminnanjohtaja Pia Sundell Barnavårdsföreningen i Finland r.f:stä, opiskelijasihteri Hannu Seppänen Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry:stä ja barnträdgårdslärare Camilla Nordström Loviisasta.

Neuvottelukunnan asiantuntijajäseniä olivat 3/2008 alkaen hallitusneuvos Maini Kosonen ja 11/2008 alkaen apulaisosastopäällikkö Reijo Väärälä sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä 2/2009 alkaen hallitusneuvos Eeva-Riitta Pirhonen opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmän sihteereinä ovat toimineet hallitussihteeri Hanna Kiiskinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Anna Mikander opetus- ja kulttuuriministeriöstä, yksikön päällikkö Päivi Lindberg ja erikoissuunnittelija Marjatta Kekkonen Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksesta sekä teknisenä sihteerinä osastosihteeri Anne Vuori sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan raportissa kerrotaan varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan työstä toimikaudella 15.2.2008-31.12.2010.

Helsingissä elokuun 31. päivänä 2011

Päivi Sillanaukee

Tarja Kahiluoto

Hanna Kiiskinen

Veli-Matti Risku

Anna-Leena Välimäki

Jari Rajanen

Hely Parkkinen

Toivo Haataja

Heli Petäjä

Anna-Maija Haliseva-Lahtinen

Anna-Raija Nummenmaa

Juha Säkkinen

Anne Laine

Seija Junno

Minna Pirttijärvi

Tarja Honkalampi

Pia Sundell

Hannu Seppänen

Camilla Nordström

SISÄLLYS

Sosiaali- ja terveysministeriölle	4
1 Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan asettaminen.....	7
2 neuvottelukunnan tavoite ja tehtävät	7
3 neuvottelukunnan työn painopistealueet	8
3.1 neuvottelukunnan ensimmäisen toimikauden toimenpide-ehdotusten toteutumisen edistäminen ja seuraaminen	8
3.2 Päivähoitoa koskevan lainsäädännön uudistaminen	8
3.3 Varhaiskasvatuksen hallinnollista asemaa koskeva selvitys	9
4 neuvottelukunnan toiminta toimikaudella 15.2.2008 - 31.12.2010	10
5 Jaostojen ja alaryhmien toiminta.....	12
5.1 Jaosto varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämiseksi	12
5.2 Varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin valmisteluryhmä	12
5.3 Avointen varhaiskasvatuspalvelujen sääntelyä pohtinut ryhmä	13
6 Neuvottelukunnan julkaisut toimikaudella 15.2.2008–31.12.2010.....	14

LIITTEET

Liite 1 VN asetus varhaiskasvatuksen neuvottelukunnasta

Liite 2 Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan kokoonpano toimikaudella 15.2.2008- 31.12.2010

Liite 3 Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan kannanotto varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämisjaoston raporttiin

Liite 4 Näkymätön näkyväksi -tutkimusseminaarin ohjelma

Liite 5 Varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämisjaoston toimenpide-esitykset

Liite 6 Muistio avointen varhaiskasvatuspalvelujen sääntelytarpeita pohtineen ryhmän työstä

1 VARHAISKASVATUKSEN NEUVOTTELUKUNNAN ASETTAMINEN

Varhaiskasvatuksen laaja-alaisen ja pitkäjänteisen kehittämisen linjauksissa on nähty tärkeäksi eri toimijatahojen yhteistyö. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama laajapohjainen varhaiskasvatustyöryhmä ehdotti muistiossaan (STM, Työryhmämuistioita 1999:4) varhaiskasvatusta käsittelevän neuvottelukunnan asettamista. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä Varhaiskasvatuksen linjauksista (STM, Julkaisuja 2002:9) määritellään julkisen varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopistealueet. Myös varhaiskasvatuksen linjausten yhtenä sosiaali- ja terveysministeriön toimialueeseen kuuluvana keskeisenä jatkotoimenpiteenä oli varhaiskasvatuksen asiantuntijaryhmän perustaminen.

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksen neuvottelukunnasta (524/2004, liite 1) tuli voimaan 1.7.2004. Valtioneuvosto asetti asetukseen perustuen sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan ensimmäiselle toimikaudelleen ajalle 18.2.2005 - 31.12.2007. Ensimmäisen kolmivuotiskauden jälkeen neuvottelukunta asetettiin toiselle toimikaudelleen ajalle 15.2.2008 – 31.12.2010. Tämä raportti on tiivistelmä toisella toimikaudella toimineen neuvottelukunnan työstä.

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan jäsenet edustavat varhaiskasvatuksen kehittämisen kannalta keskeisiä tahoja. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnassa ovat edustettuina asetuksen edellyttämällä tavalla hallinnon, tutkimuksen, koulutuksen, järjestöjen ja kuntien asiantuntemus. Toisella toimikaudella toimineen neuvottelukunnan jäsenet, henkilökohtaiset varajäsenet, pysyvät asiantuntijat ja sihteerit esitellään liitteessä 2.

2 NEUVOTTELUKUNNAN TAVOITE JA TEHTÄVÄT

Neuvottelukunnasta annetun asetuksen mukaan neuvottelukunnan tavoitteena on tukea ja edistää varhaiskasvatuksen laaja-alaista kehittämistä.

Neuvottelukunnalle asetetut tehtävät ovat:

- 1) edistää, vahvistaa ja yhteen sovittaa yhteistyötä eri hallinnonalojen, järjestöjen, tutkimus- ja koulutuslaitosten, kuntien ja muiden tahojen kesken,
- 2) seurata ja arvioida kansallista ja kansainvälistä kehitystä varhaiskasvatuksessa ja tehdä ehdotuksia varhaiskasvatuksen pitkäjänteiseksi kehittämiseksi,
- 3) toimia varhaiskasvatuksen aseman vahvistajana yhteiskunnassa sekä
- 4) suorittaa sosiaali- ja terveysministeriön määräämät muut tehtävät neuvottelukunnan tavoitteiden mukaisesti.

Toiselle toimikaudelle asetetun neuvottelukunnan keskeisinä tehtävinä olivat asettamispäätöksen mukaan edellisellä toimikaudella toimineen neuvottelukunnan tekemien toimenpideehdotusten toteutumisen edistäminen ja seuraaminen, osallistuminen asiantuntijatahona hallitusohjelman mukaisesti tehtävään päivähoitolainsäädännön uudistamisen valmisteluun sekä varhaiskasvatuksen hallinnollista asemaa koskevaan selvitykseen.

3 NEUVOTTELUKUNNAN TYÖN PAINOPISTEALUEET

3.1 NEUVOTTELUKUNNAN ENSIMMÄISEN TOIMIKAUDEN TOIMENPIDE-EHDOTUSTEN TOTEUTUMISEN EDISTÄMINEN JA SEURAAMINEN

Ensimmäisellä toimikaudella toimineen neuvottelukunnan työn painopistealueina olivat:

- **Lapsen hyvinvoinnin edistäminen varhaiskasvatuksessa**

Lasten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin edistäminen on se laaja viitekehys, johon varhaiskasvatuksen neuvottelukunta on työssään nojautunut. Hyvällä varhaiskasvatuksella on keskeinen merkitys lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen edistämisen näkökulmasta.

- **Varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen**

Laadukkaalla varhaiskasvatuksella on tutkimusten mukaan huomattavia positiivisia vaikutuksia lasten kokonaisvaltaiseen oppimiseen ja kehittymiseen. Neuvottelukunnan tehtävänä on nostaa esille varhaiskasvatuksen tärkeimpiä kehittämisalueita arvioimalla Suomen varhaiskasvatustyötä sekä nostaa esille kansainvälistä varhaiskasvatusta. Muun muassa osaava ja riittävä henkilöstö edesauttaa varhaiskasvatuksen laadun nostamista. Lisäksi monipuoliset päivähoitopalvelut, kuten avoin varhaiskasvatustoiminta toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta.

- **Varhaiskasvatuksen vision 2020 luominen**

Vision tavoitteena oli tehdä näkyväksi varhaiskasvatuksen nykytila, tulevaisuuden haasteet sekä tuoda neuvottelukunnan näkemykset varhaiskasvatuksen tuleviin linjauksiin.

Toisella toimikaudella toimineen neuvottelukunnan tavoitteena oli seurata ja edesauttaa näiden painopistealueiden toteutumista sekä neuvottelukunnan työssä että kukin jäsen erikseen omassa toimintaympäristössään. Useat asiantuntijavierailijat ovat omalta osaltaan osallistuneet toimenpide-ehdotusten toteutumisen edistämiseen ja seurantaan.

Varhaiskasvatusalan tutkimustoimintaa pyrittiin edistämään kutsumalla neuvottelukunnan kokoukseen Suomen Akatemian lasten hyvinvoinnin ja terveyden tutkimusohjelman ohjelmajohtaja *Jukka Reivinen*, jonka kanssa keskusteltiin varhaiskasvatuksen asemasta ohjelmassa. Lapsitutkimusverkoston toiminnasta keskusteltiin koordinaattori *Niina Rutasen* kanssa. Varhaiskasvatusalan henkilöstön koulutuksen kehittämiseen pyrittiin vaikuttamaan tekemällä esitys varhaiskasvatusalan henkilöstön koulutuksen kokonaisvaltaisesta arvioinnista (katso kohta 5.2).

3.2 PÄIVÄHOITOA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan yhteyteen perustettiin 17.12.2008 jaosto varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämiseksi (katso kohta 5.1). Jaosto luovutti raporttinsa ”Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia” (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:28) neuvottelukunnalle 20.8.2009. Raportissa esitettiin lukuisia ehdotuksia päivähoitoa koskevan lainsäädä-

dännön uudistamiseksi. Neuvottelukunta käsitteli jaoston esityksiä useissa kokouksissaan ja muodosti käytyjen keskustelujen pohjalta oman kannanottonsa lainsäädännön linjauksista (liite 3). Kannanotto luovutettiin peruspalveluministeri *Paula Risikolle*.

Neuvottelukunta käsitteli kokouksissaan myös muita ajankohtaisia varhaiskasvatusalaan liittyviä säädösvalmistelu- ja muita hankkeita, kuten esimerkiksi erityisopetuksen muutoksia koskevaa perusopetuslain muutosesitystä ja perhepäivähoitajien työaika sääntelyä koskevaa työaikalain muutosta.

3.3 VARHAISKASVATUKSEN HALLINNOLLISTA ASEMAA KOSKEVA SELVITYS

Peruspalveluministeri Paula Risikko ja opetusministeri *Henna Virkkunen* asettivat 16.10.2009 varatuomari *Tuulikki Petäjäniemen* ja toimitusjohtaja *Simo Pokin* selvityshenkilöiksi selvittämään varhaiskasvatuksen asemaa valtionhallinnossa. Selvityshenkilöiden tehtävänä oli päivittää varhaiskasvatuksen hallinnon tilanne kunnissa, arvioida ja tehdä tarvittavat ehdotukset varhaiskasvatuksen asemasta valtionhallinnossa ja ehdotuksen aiheuttamista lainsäädännön muutostarpeista, tehdä ehdotukset toimenpiteiksi ja niiden toteuttamisen aikatauluksi sekä arvioida ehdotuksen ja toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset, vaikutukset valtion ja kunnallisten viranomaisten toimintaan, yhteiskunnalliset vaikutukset ja mahdolliset muut vaikutukset. Toimitusjohtaja Pokki oli keskustelemassa asiasta neuvottelukunnan kokouksessa 24.11.2009. Lisäksi selvityshenkilöt kuuluivat erikseen eräitä neuvottelukunnassa edustettuina olevia tahoja.

Selvityksessä, joka julkaistiin tarkennettuna 1.3.2010, esitettiin päivähoiton hallinnon siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueelta opetus- ja kulttuuriministeriön vastuualueeseen. Siirrettäväksi esitettyyn kokonaisuuteen kuuluisivat kunnan ja yksityisten tahojen järjestämä päivähoito, avoimet varhaiskasvatuspalvelut, yksityisen hoidon tuki ja kotihoidon tuki.

Pienten lasten hoitojärjestelmän ohjaus kuuluu tällä hetkellä edelleen sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueeseen. Päivähoito eri muotoineen on edelleen varhaiskasvatuspalvelujen vallitsevin muoto. Päivähoito on edelleen sosiaalihuoltolain (710/1982) 17 §:ssä tarkoitettu sosiaalipalvelu eli sitä koskee sosiaalihuollon yleislainsäädäntö. Keskeisiä päivähoitoa koskevia säädöksiä ovat mm. laki (36/1973) ja asetus (239/1973) lasten päivähoidosta, laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005), laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) sekä laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000).

Tätä raporttia kirjoitettaessa ovat tiedossa pääministeri *Jyrki Kataisen* hallitusohjelman varhaiskasvatusta koskevat kirjaukset. Kirjauksissa todetaan muun muassa, että laadukas ja saatavissa oleva varhaiskasvatus ja esiopetus taataan koko ikäluokalle. Laki varhaiskasvatuksesta säädetään. Varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirretään sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa tiivistetään.

4 NEUVOTTELUKUNNAN TOIMINTA TOIMIKAUDELLA 15.2.2008 - 31.12.2010

Neuvottelukunnan toimikausi oli 15.2.2008 – 31.12.2010. Neuvottelukunta kokoontui toimikautensa aikana yhteensä 13 kertaa, vuosina 2008 ja 2009 neljä kertaa sekä vuonna 2010 viisi kertaa. Neuvottelukunnan kokoukset järjestettiin pääsääntöisesti sosiaali- ja terveysministeriön tiloissa Helsingissä. Neuvottelukunnan kokouksia ja työskentelyä valmistelevana elimenä on toiminut työvaliokunta, johon ovat kuuluneet puheenjohtajisto, sihteeristö sekä *Anna-Leena Välimäki* Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta. Neuvottelukunnan toiminnassa korostui koko sen toimikauden ajan neuvottelukunnasta annetun asetuksen mukainen tehtävä toimia eri hallinnonalojen, järjestöjen, tutkimus- ja koulutuslaitosten, kuntien ja muiden tahojen yhteistyön edistäjänä ja vahvistajana.

Vuosi 2008. Neuvottelukunta kokoontui vuonna 2008 neljä kertaa. Kokousten teemoina olivat päivähoitolainsäädännön uudistamistarpeet, tutkimuksen ja kehittämisen vahvistaminen ja hyödyntäminen sekä varhaiskasvatus eri kehittämis- ja politiikkaohjelmissa. Näkemyksiä aiheisiin antoivat neuvottelukunnan jäsenten lisäksi neuvottelukuntatyön ulkopuoliset asiantuntijat. Neuvottelukunta laati myös kannanoton sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliseen kehittämisohjelmaan (Kaste-ohjelma) sekä lausunnon sosiaali- ja terveysalan perustutkiminnon (lähihoitaja, 120 ov) perusteiden uudistamisesta. Joulukuussa perustettiin jaosto valmistelemaan varhaiskasvatustilainsäädäntöä (ks. kohta 5.1).

Vuonna 2008 neuvottelukunta kuuli kokouksissaan seuraavia asiantuntijoita:

- koordinaattori *Niina Rutanen*, Jyväskylän yliopisto: lapsitutkimusverkosto
- ohjelmajohtaja *Jukka Reivinen*, Suomen Akatemia: lasten hyvinvointi ja terveys - tutkimusohjelma
- ohjelmajohtaja *Georg Henrik Wrede*: hallituksen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma
- nuorisoyksikön päällikkö *Olli Saarela*, opetus- ja kulttuuriministeriö: lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011
- erityissuunnittelija *Tuija Portell*, Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA: Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen - Avointen varhaiskasvatustalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007 -selvitys.

Vuosi 2009. Kokouksia oli vuonna 2009 neljä. Vuoden 2008 teemat jatkuivat osittain myös tänä vuonna. Neuvottelukunnan kokousten ohella työtä tehtiin varhaiskasvatustilainsäädännön kehittämisjaostossa (ks. kohta 5.1), varhaiskasvatusalan koulutuksen arvioinnin valmistelu-ryhmässä (ks. kohta 5.2) sekä avointen varhaiskasvatustalvelujen sääntelytarpeita pohtivassa ryhmässä (ks. kohta 5.3).

Neuvottelukunta järjesti työseminaarin 10.2.2009. Sen tarkoituksena oli käydä avointa keskustelua vallitsevasta tilanteesta sekä antaa työvälineitä varhaiskasvatustilainsäädäntöjaoston työlle. Seminaarissa oli kaksi pääteemaa, joihin oli valittu alan asiantuntijat kertomaan aiheista. Ensimmäinen teema oli varhaiskasvatustilainsäädännön kehittäminen lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta. Toisena teemana oli varhaiskasvatustilainsäädännön kehittäminen varhaiskasvatustalvelujen osaamisen näkökulmasta.

Seminaariin kutsuttiin puhujiksi seuraavat asiantuntijat:

- lapsiasiavaltuutettu *Maria Kaisa Aula*
- professori *Leena Alanen*, Jyväskylän yliopisto
- KT, dosentti, lehtori *Kirsti Karila*, Tampereen yliopisto
- KT, erikoistutkija *Liisa Heinämäki*, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- kasvatustieteen maisteri, kiertävä erityislastentarhanopettaja *Anne Ryttilahti*, Porvoon kaupunki

Vuonna 2009 neuvottelukunta kuuli varsinaisissa kokouksissaan lisäksi seuraavia asiantuntijoita:

- ohjelmajohtaja *Marie Rautava*, Mannerheimin Lastensuojeluliitto: Kiusaamisen ehkäisy alle kouluikäisten lasten parissa -hanke
- kehittämisspäälikkö *Jukka Mäkelä*, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Kaste-ohjelma
- toimitusjohtaja *Simo Pokki*: varhaiskasvatuksen hallinnonalaselvitys

Vuosi 2010. Vuoden 2010 aikana neuvottelukunnalla oli viisi kokoontumista, minkä lisäksi työtä jatkettiin avointen varhaiskasvatuspalvelujen sääntelytarpeita pohtivassa ryhmässä (ks. 5.3). Merkittävin neuvottelukunnan varsinaisissa kokouksissa käsitelty teema koski varhaiskasvatustutkimuksen uudistamista. Neuvottelukunta käsiteli varhaiskasvatustutkimuksen kehittämiskaavon loppuraporttia muodostaakseen kantansa siihen. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen ja koko opetusalan henkilöstön tilanne sekä avointen varhaiskasvatuspalvelujen ja varhaiskasvatuksen hallinnon tilanteet synnyttivät keskustelua ja pohdintaa.

Vuonna 2010 neuvottelukunta kuuli kokouksissaan seuraavia asiantuntijoita:

- neuvotteleva virkamies *Pirjo Sarvimäki*, sosiaali- ja terveysministeriö: sosiaali- ja terveysalan henkilöstötilanne
- hallitusneuvos *Outi Luoma-aho*, opetus- ja kulttuuriministeriö: hallituksen esitys perusopetuslain muuttamisesta (erityisopetuksen muutokset)
- ohjelmajohtaja *Georg Henrik Wrede*: lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelman ja nuorten kasvun ja hyvinvoinnin selvitysryhmän tilanne
- opetusneuvos *Armi Mikkola*, opetus- ja kulttuuriministeriö: opetushenkilöstötilanteen ennakointi ja seuranta

Neuvottelukunta järjesti 15.11.2010 kutsuseminaarina varhaiskasvatuksen kansallisen tutkimusseminaarin, joka oli suunnattu varhaiskasvatuksen asiantuntijoille ja muille yhteistyötahoille (ks. liite 4). ”Näkymätön näkyväksi”-seminaarin tarkoitus oli tuoda esille varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan toimintaa. Lisäksi esiteltiin varhaiskasvatustutkimusta sekä hallinnon ja käytännön välistä yhteistyötä. Seminaarissa luennoi suuri joukko eri tahojen asiantuntijoita, jotka esittelivät seminaarin teemaan liittyviä varhaiskasvatuksen tutkimusesittelyjä eri näkökulmista. Seminaaripäivä lopetettiin antoisaan keskusteluun varhaiskasvatustutkimuksista, niiden hyödyllisyydestä ja esilletuomisesta. Seminaaria oli mahdollisuus seurata videoyhteyden kautta Oulun yliopistolla ja seminaari on vuoden ajan nähtävillä sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivujen kautta osoitteessa <http://videonet.fi/stm/20101115>.

5 JAOSTOJEN JA ALARYHMIEN TOIMINTA

5.1 JAOSTO VARHAISKASVATUSLAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMISEKSI

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan yhteyteen asetettiin 17.12.2008 *jaosto varhaiskasvatuslainsäädännön kehittämiseksi*. Jaosto toimi ajalla 1.1.2009–30.6.2009. Jaoston tehtävänä oli tehdä esitys varhaiskasvatuslain soveltamisalasta sekä muista laissa säädettävistä asioista sekä tehdä esitys päivähoitolainsäädännön kiireellisiksi muutoksiksi.

Jaosto oli yksimielinen siitä, että varhaiskasvatuspalveluilla tarkoitetaan sekä sosiaali- ja terveysministeriön että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvia palveluja (päiväkotihoido, perhepäivähoito, avoimet varhaiskasvatuspalvelut, esiopetus sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta). Jaosto ei kuitenkaan päässyt esittämään yhtenäisen varhaiskasvatuslain valmistelua, sillä sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön kannat siitä, minä hallinnonalaan kyseinen lainsäädännön kokonaisuus kuuluisi, olivat eriävät. Työn painopiste oli siten kysymyksessä, miten lasten päivähoidosta annettua lakia tulisi uudistaa vastaamaan nykyajan tarpeita. Uudistetun lain nimenä olisi jaoston näkemyksen mukaan edelleen laki lasten päivähoidosta. Jaosto esitti kuitenkin, että ministeriöiden tulisi jatkaa valmistelua päivähoitolain ja perusopetuslain rajapinnoilla.

Päivähoitolain uudistamisen periaatelähtökohtina jaosto nosti esiin lapsen edun ja oikeudet sekä niiden toteutumisen. Jaosto teki lukuisia esityksiä päivähoitolaissa säädettävistä asioista liittyen päivähoidon palvelumuotoihin, päivähoitopalvelujen järjestämisen periaatteisiin, varhaiskasvatuksen tavoitteisiin päivähoidossa, päivähoidossa annettavan varhaiskasvatuksen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen sekä erityisen tuen järjestämiseen ja yhteistyöhön viranomaisten kesken. Päivähoitolain kiireellisimmiksi muutostarpeiksi jaosto esitti lasten ja henkilöstön määrän nykyistä tarkempaa sääntelyä sekä henkilöstörakenteen muuttamista. Jaoston toimenpide-esitykset on kuvattu liitteessä 5.

Neuvottelukunta käsittelee jaoston raporttia neljässä kokouksessaan vuosien 2009 ja 2010 aikana. Säädösehdotusmuutokset aiheuttivat neuvottelukunnassa runsaasti keskustelua ja eriäviä mielipiteitä, eikä ehdotuksista päästy yksimielisyyteen. Päivähoitolainsäädännön kokonaisuudistuksen kustannusten arvioitiin nousevan yli 200 miljoonaan euroon. Neuvottelukunta laati kokouksissa käytyjen keskustelujen pohjalta kannanottonsa (liite 3) jaoston esityksiin.

5.2 VARHAISKASVATUKSEN KOULUTUSTEN ARVIOINNIN VALMISTELURYHMÄ

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunta asetti *varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin valmisteluryhmän* ajalle 27.2–15.9.2009. Ryhmän tehtäväksi annettiin valmistella esitys varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan aloitteeksi varhaiskasvatusalan koulutusten arvioimiseksi sekä selvittää eri mahdollisuudet arvioinnin toteuttamiseksi.

Valmisteluryhmä esitti raportissaan, että varhaiskasvatuksen koulutukset arvioitaisiin kokonaisuutena. Varhaiskasvatusala tulisi liittää osaksi sellaisia koulutusten arviointiprosesseja, joihin liittyy varhaiskasvatukseen suuntautuminen, esimerkiksi sosiaaliala tai opettajankoulu-

tus. Varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin keskeisenä tavoitteena olisi tuottaa kokonaiskuva ja tietoa varhaiskasvatuksen koulutuksen tilasta, eri koulutusten vahvuuksista ja kehittämishaasteista suhteessa varhaiskasvatustyön kehittyviin ja muuttuviin osaamisvaatimuksiin. Arvioinnin tuottaman tiedon kautta olisi tarkoitus suunnata varhaiskasvatuksen koulutusten laadun kehittämistä ja koulutusten uudistamista. Varhaiskasvatuksen koulutuksen arviointi toteutettaisiin Korkeakoulujen arviointineuvoston ja Koulutuksen arviointineuvoston yhteistyönä vuonna 2011 alkavan toimikauden aikana.

Valmisteluryhmä esitti, että varhaiskasvatuksen neuvottelukunta edistäisi varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin toteutumisen prosessia saattamalla koulutusten arviointia koskevan esityksen tiedoksi ja käsiteltäväksi peruspalveluministeri *Paula Risikolle* ja sosiaali- ja terveysministeriölle. Tämän lisäksi tulisi huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksen koulutusten arviointia koskeva esitys käsitellään sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön välisissä neuvotteluissa syksyllä 2009. Esitys varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnista tulisi myös viedä osaksi seuraavaa kansallista koulutuksen arviointisuunnitelmaa ja koulutuksen kehittämisuunnitelmaa.

Valmisteluryhmä esitti lisäksi, että varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutus sekä henkilöstön koulutustarpeen määrittely ja ennakointi jätetään varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin ulkopuolelle. Edellä mainituista teemoista ryhmä esitti tehtäväksi erilliset selvitykset. Sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön virkamiesjohto kävivät asiaa koskevia neuvotteluja myöhemmin syksyllä 2009. Korkeakoulujen arviointineuvosto päätti sisällyttää lastentarhanopettajakoulutuksen arvioinnin vuosille 2010-2013 laadittuun korkeakoulutuksen arviointisuunnitelmaan (Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 8:2010).

5.3 AVOINTEN VARHAISKASVATUSPALVELUJEN SÄÄNTELYÄ POHTINUT RYHMÄ

Varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämisjaoston raportissa todettiin, että avointen varhaiskasvatuspalvelujen osalta toiminnan sääntelytarpeet on tarkoituksenmukaista selvittää erikseen. Tämän jälkeen neuvottelukunnan yhteyteen kutsuttiin koolle asiaa pohtinut asiantuntijaryhmä. Ryhmä toimi ajalla 26.10.2009 - 9.2.2010.

Perusteellisten keskustelujen jälkeen ryhmä päätyi seuraaviin näkemyksiin:

- 1) Termi ”avoin varhaiskasvatus” jäi ryhmän jäsenten kesken vielä vaille yhtenäistä merkityssisältöä.
- 2) Tällä hetkellä avoimiksi varhaiskasvatuspalveluiksi yleisesti ymmärretyistä toiminnoista sääntelytarpeita kohdistuu erityisesti kerhotoiminnaksi, leikkitoiminnan kerhotoiminnaksi tai esim. varhaiskasvatuksen kerhotoiminnaksi nimitetyn palvelumuodon tarkemmalle jäsentämiselle ja säännöstelylle. Ryhmä ei ottanut kantaa siihen, miten toimintaa tulisi lainsäädännössä tarkalleen ottaen nimittää.
- 3) Lainsäädännöllä tarkemmin säänneltävä kerhotoiminta olisi seuraavanlaista:
 - Lapsi on kerhossa enintään kolme tuntia päivässä ja enintään 15 h viikossa.
 - Kerhossa ei tarjota aterioita.
 - Henkilöstömitoitus on oltava ”riittävä”, mutta erityisiä ryhmäkokoja tai lasten ja henkilöstön välistä suhdelukua koskevia sääntöjä ei ole tarkoituksenmukaista asettaa.
 - Kerho-ohjaajan kelpoisuusvaatimuksena olisi ensi vaiheessa soveltuva toisen asteen koulutus, myöhemmin lastentarhanopettajan kelpoisuus. Jos ohjaaja on muu kuin lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaava henkilö, kunnan on huolehdittava siitä, että

tällaisella henkilöllä on käytössään lastentarhanopettajan antama toiminnan järjestämisen tuki ja ohjaus.

Erityisesti kiinnitettiin huomiota tarpeeseen selkeyttää kerhotoiminnan ja osapäivähoidon välistä suhdetta eli milloin varhaiskasvatuspalvelun käyttämisessä on kysymys sellaisesta subjektiivisen päivähoito-oikeuden käyttämisestä, joka estää esimerkiksi kotihoidon tuen saamisen.

Ryhmän näkemyksen mukaan lainsäädäntöön tulisi kirjata kunnan velvollisuus huolehtia siitä, että sen alueella on tarjolla subjektiivisen päivähoito-oikeuden tarkoittamien hoitomuotojen lisäksi myös avointa varhaiskasvatustoimintaa. Kunnan itsensä päätettäväksi jäisi järjestämässä tai hankkimansa toiminnan volyyymi ja toteuttamistapa.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan, kuten muunkin uudella lailla säänneltävän varhaiskasvatustoiminnan tulee olla linjassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen laatimien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa. Edelleen ryhmä kiinnitti huomiota palveluohjauksen tärkeyteen ja tarpeeseen selkeyttää eri toimijoiden (esim. kunta, seurakunnat, järjestöt) roolia varhaiskasvatuspalvelujen järjestäjinä.

6 NEUVOTTELUKUNNAN JULKAISUT TOIMIKAUDELLA 15.2.2008–31.12.2010

Neuvottelukunta julkaisi toisella toimikaudellaan seuraavat raportit:

Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan jaosto varhaiskasvatustutkimuksen kehittämisestä. Selvityksiä 2009:28.

Esitys varhaiskasvatusalan koulutuksen valtakunnalliseksi arvioimiseksi. Varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin valmisteluryhmän raportti. Selvityksiä 2009:29.

Näkymätön näkyväksi. Varhaiskasvatustutkimuksen kutsuseminaarin 2010 kooste. Selvityksiä 2011:3. (Seminaaria voi seurata vuoden ajan internetistä osoitteessa:
<http://www.videonet.fi/stm/20101115/>)

Raportit on julkaistu sähköisinä sosiaali- ja terveysministeriön Internet-sivuilla.

Annettu Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2004

**Valtioneuvoston asetus
varhaiskasvatuksen neuvottelukunnasta**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä, säädetään:

1 §

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunta

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii varhaiskasvatuksen neuvottelukunta, jonka tavoitteena on tukea ja edistää varhaiskasvatuksen laaja-alaista kehittämistä.

2 §

Neuvottelukunnan tehtävät

Neuvottelukunnan tehtävänä on

- 1) edistää, vahvistaa ja yhteen sovittaa yhteistyötä eri hallinnonalojen, järjestöjen, tutkimus- ja koulutuslaitosten, kuntien ja muiden tahojen kesken;
- 2) seurata ja arvioida kansallista ja kansainvälistä kehitystä varhaiskasvatuksessa ja tehdä ehdotuksia varhaiskasvatuksen pitkäjänteiseksi kehittämiseksi;
- 3) toimia varhaiskasvatuksen aseman vahvistajana yhteiskunnassa;
- 4) suorittaa sosiaali- ja terveysministeriön määräämät muut tehtävät neuvottelukunnan tavoitteiden mukaisesti.

3 §

Neuvottelukunnan kokoonpano

Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään 20 muuta jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Jäsenten tulee edustaa varhaiskasvatuksen kehittämisen kannalta keskeisiä tahoja. Neuvottelukunnassa tulee olla edustettuna hallinnon, tutkimuksen, koulutuksen, järjestöjen ja kuntakentän asiantuntemus.

Jos neuvottelukunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja taikka muu jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikauden, sosiaali- ja terveysministeriö määrää uuden henkilön hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

4 §

Toiminnan järjestäminen

Neuvottelukunta voi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä asettaa keskuudestaan jaostoja. Jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan neuvottelukunta määrää keskuudestaan. Jaostoon voi kuulua myös neuvottelukunnan ulkopuolisia jäseniä. Sosiaali- ja terveysministeriö määrää neuvottelukunnalle yhden tai useamman sihteerin.

Matkakustannusten korvaamiseen sovelletaan valtion virka- ja työehtosopimusta matkakustannusten korvaamisesta.

5 §
Voimaantulo

Asetus tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2004.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2004

Peruspalveluministeri
Liisa Hyssälä

Lakimies
Anne Kumpula

LIITE 2

VARHAISKASVATUKSEN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOONPANO TOIMIKAUDELLE 15.2.2008-31.12.2010

Puheenjohtaja:

Aino-Inkeri Hansson
osastopäällikkö, ylijohtaja
sosiaali- ja terveysministeriö (9/2008 asti)

Päivi Sillanaukee
osastopäällikkö, ylijohtaja
sosiaali- ja terveysministeriö (9/2008 alkaen)

Varapuheenjohtaja:

Tarja Kahiluoto
neuvotteleva virkamies
sosiaali- ja terveysministeriö

Jäsenet:

Kari Ilmonen
johtaja
sosiaali- ja terveysministeriö (9/2008 asti)

Hanna Kiiskinen
hallitussihteeri
sosiaali- ja terveysministeriö (9/2008 alkaen)

Veli-Matti Risku
ylitarkastaja
sosiaali- ja terveysministeriö

Anna-Leena Välimäki
kehittämispäällikkö
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Jari Rajanen
opetusneuvos
opetus- ja kulttuuriministeriö

Hely Parkkinen
opetusneuvos
Opetushallitus

Toivo Haataja
lääninsosiaalitarkastaja

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Riitta Sääntti
neuvotteleva virkamies
sosiaali- ja terveysministeriö

Marjaana Pelkonen
ylitarkastaja
sosiaali- ja terveysministeriö

Jukka Mäkelä
kehittämispäällikkö
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Satu Heikkinen
erityisneuvonantaja
opetus- ja kulttuuriministeriö (8/2009 asti)

Anna Mikander
ylitarkastaja
opetus- ja kulttuuriministeriö (8/2009 alkaen)

Hanna-Mari Sarlin
erityisasiantuntija
Opetushallitus

Maija Pelkonen
lääninsosiaalitarkastaja

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Heljä Petäjä
työalasihteeri
Kirkkohallitus

Sami Uotinen
lakimies
Suomen Kuntaliitto (12/2009 asti)

Anna-Maija Haliseva-Lahtinen
erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto (12/2009 alkaen)

Anna-Raija Nummenmaa
professori
Tampereen yliopisto

Juha Säkkinen
lehtori
Diakonia-ammattikorkeakoulu Järvenpää

Anne Laine
projektipäällikkö
Harjavallan sosiaali- ja terveysalan oppilaitos

Tuija Portell
erityissuunnittelija
Pääkaupunkiseudun osaamiskeskus Socca
(2/2009 asti)

Seija Junno
varhaiskasvatuksen suunnittelija
Osaamiskeskus Pikassos Oy (3/2009 alkaen)

Matti Lahtinen
koulutusasiain päällikkö
Opetusalan ammattijärjestö OAJ (Akava)
(6/2009 asti)

Minna Pirttijärvi
sopimustoimitsija
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry (SAK)

Tarja Honkalampi
johtaja

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Raija Ojell
työalasihteeri
Kirkkohallitus

Anna-Maija Haliseva-Lahtinen
erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto (12/2009 asti)

Jaana Viemerö
erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto (12/2009 alkaen)

Aili Helenius
professori
Turun yliopisto (3/2010 asti)

Leena Alanen
professori
Jyväskylän yliopisto (3/2010 alkaen)

Päivi Marjanen
lehtori
Laurea-ammattikorkeakoulu

Anne Lehosvuo-Halmela
lehtori
Espoon terveys- ja sosiaalialan oppilaitos
Omnia

Hannakaarina Sarvela
kehittämispäällikkö
Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Poske (2/2009 asti)

Merja Adenius- Jokivuori
kehittämisyksikön johtaja
Keski-Suomen osaamiskeskus (3/2009 alkaen)

Ritva Semi
erityisasiantuntija
Opetusalan ammattijärjestö OAJ (Akava)

Riitta Vehovaara
koulutustoimitsija
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
(SAK)

Kristiina Kariniemi-Örmälä
kehittämispäällikkö

Tehy ry (STTK)

Tehy ry (STTK) (11/2009 asti)

Eva Siitonen
asiamies

Tehy (STTK) (11/2009 alkaen)

Eeva Kuuskoski
pääsihteeri
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys
(YTY ry) (12/2009 asti)

Pirjo Somerkivi
toiminnanjohtaja
Suomen vanhempainliitto ry (YTY ry)
(12/2009asti)

Pia Sundell
toiminnanjohtaja
Barnavårdsföreningen i Finland r.f. (YTY ry)
(1/2010 alkaen)

Riitta Kittilä
erityissuunnittelija
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen
yhteistyöyhdistys (YTY ry) (1/2010 alkaen)

Hannu Seppänen
opiskelijasihteeri
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö
Talentia ry

Marjo Varsa
erityisasiantuntija
Sosiaalialan korkeakoulutettujen
ammattijärjestö Talentia ry

Camilla Nordström
barntädgårdslärare
Lovisa

Ilse Forssell
daghemsföreståndare
Lovisa

Asiantuntijajäsenet:

Reijo Väärälä, apulaisosastopäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö (11/2008 alkaen)
Eeva-Riitta Pirhonen, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (2/2009 alkaen)
Maini Kosonen, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö (3/2008 alkaen)

Neuvottelukunnan sihteereinä ovat toimineet:

Hanna Kiiskinen
hallitussihteeri
sosiaali- ja terveysministeriö

Anna Mikander
ylitarkastaja
opetus- ja kulttuuriministeriö

Päivi Lindberg
yksikön päällikkö
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Marjatta Kekkonen
erikoissuunnittelija
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Anne Vuori (tekninen sihteeri)
osastosihteeri
sosiaali- ja terveysministeriö

17.3.2010

LIITE 3

VARHAISKASVATUKSEN NEUVOTTELUKUNNAN KANNANOTTO VARHAISKASVATUSLAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMISJAOSTON RAPORTTIIN

1. Taustaa

Pienten lasten hoitojärjestelmää koskeva lainsäädäntö kuuluu valtioneuvoston työnsuunnitelman mukaan sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan. Sosiaali- ja terveysministeriölle sekä opetusministeriölle 19.2.2010 luovutetussa selvityksessä päivähoiton ja varhaiskasvatuksen asemasta valtionhallinnossa esitetään sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvien varhaiskasvatuspalvelujen sekä siihen liittyvien kotihoidon ja yksityisen hoidon tukien siirtämistä opetusministeriön vastualueeseen. Tämän kannanoton valmistuessa pienten lasten hoitojärjestelmän kokonaisuus kuuluu edelleen sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan.

2. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan rooli varhaiskasvatusta koskevassa säädösvalmistelussa

Valtioneuvoston asettaman varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan 14.2.2008 päivätyn asettamispäätöksen mukaan neuvottelukunnan yhtenä tehtävänä on osallistua asiointijatahona hallitusohjelman mukaisesti tehtävään päivähoitolainsäädännön uudistamisen valmisteluun. Valmistelutyötä on tehty sekä nykyisen että edellisellä toimikaudella toimineen neuvottelukunnan aikana neuvottelukunnan pitämien kokousten ja seminaarien lisäksi erityisesti neuvottelukunnan yhteyteen vuosien 2005-2009 aikana perustetuissa jaostoissa¹ ja valmisteluryhmissä².

Toimikaudella 18.2.2005-31.12.2007 toiminut varhaiskasvatuksen neuvottelukunta esitti loppuraportissaan (*Varhaiskasvatus vuoteen 2020*. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:72) useita kiireellisimmiksi nimeämiään lainsäädännön uudistamistoimenpide-ehdotuksia. Toimenpiteet liittyivät henkilöstörakenteeseen, henkilöstön ja lasten määrään, henkilöstön koulutustasoon ja osaamiseen, varhaiskasvatuksen muotojen määrittelyyn ja varhaiskasvatuksen suunnitteluun.

¹ Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan yhteydessä toimineet jaostot:

- Henkilöstön koulutuksen ja osaamisen kehittämisjaosto (24.11.2005-31.12.2006)
- Perhepäivähoidon kehittämisjaosto (24.11.2005-31.12.2006)
- Varhaiskasvatustutkimus ja kansainvälinen tilanne -jaosto (24.11.2005-31.12.2006)
- Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa -jaosto (23.3.-31.10.2007)
- Varhaiskasvatuslainsäädännön kehittämisjaosto (1.1.-30.6.2009)

² Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan yhteydessä toimineet valmisteluryhmät:

- Varhaiskasvatuksen koulutuksen arvioinnin valmisteluryhmä (27.2.-15.9.2009)
- Avointen varhaiskasvatuspalvelujen sääntelyn kehittämistä pohtinut ryhmä (26.10.2009-9.2.2010)

Ajalle 1.1.2008-31.12.2010 asetettu neuvottelukunta toteaa, että varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistaminen on edelleen varhaiskasvatuspalvelujen tulevan kehittämisen ydinasia. Voimassa oleva päivähoitolainsäädäntö ei enää vastaa lähtökohdiltaan, sisällöltään eikä terminologialtaan nykypäivän toimintaympäristöä.

3. Neuvottelukunnan kanta varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämisjaoston esityksiin

Toimikaudeltaan viimeisin neuvottelukunnan yhteyteen asetettu jaosto, varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämisjaosto, luovutti raporttinsa ”*Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia*” (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:28) neuvottelukunnalle 20.8.2009. Jaosto esitti raportissaan lukuisia ehdotuksia päivähoitoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Neuvottelukunta on käsitellyt varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämisjaoston esityksiä 20.8.2009, 24.11.2009, 19.1.2010 ja 17.3.2010 pitämässään kokouksissa.

Jaoston tavoitteena ja tehtävänä oli tehdä esitys varhaiskasvatustalain soveltamisalasta ja muista laissa säädettävistä asioista sekä tehdä esitys päivähoitolainsäädännön kiireellisiksi muutoksiksi. Sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön kannat lakiuudistuksen peruskysymyksestä, eli siitä minkä hallinnonalan alle varhaiskasvatustalainsäädäntö kuuluu, olivat jaoston työskennellessä eriävät. Jaostoraportissa on siten otettu kantaa vain sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluviin kysymyksiin.

Kannanottonaan varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämisjaoston esityksiin neuvottelukunta esittää seuraavaa:

1. Päivähoidon periaatelähtökohdat (raportin luku 2.2)

- Suomalainen varhaiskasvatus koostuu edelleen hoidon, kasvatuksen ja oppimisen kokonaisuudesta (ns. *educare-malli*). Tämä kirjataan myös lainsäädäntöön.

2. Lapsen oikeudet (raportin luku 2.3)

- Päivähoitoa ja varhaiskasvatuspalveluja koskevat *lapsen oikeudet* ja *lapsen osallisuus* on kirjattava lainsäädäntöön.
- *Subjekttiivinen oikeus* päivähoitoon on säilytettävä ennallaan. Vanhempia ohjataan käyttämään päivähoitopalvelua lapsen ja perheen tosiasiallisen tarpeen mukaan ja samalla varmistetaan hoitosuhteen jatkuvuus tilanteissa, joissa lapsi on väliaikaisesti pois päivähoidosta. Suomen Kuntaliitto katsoo, että varhaiskasvatustalainsäädäntöä uudistettaessa tulee samalla arvioida subjektiivisen oikeuden laajuus.

3. Päivähoitossa annettavan varhaiskasvatuksen suunnittelu (raportin luku 3.4)

- Lainsäädäntöön kirjataan *varhaiskasvatuksen suunnitteluasiakirjojen laatimista koskeva velvollisuus valtion ja kunnan tasolle*. Lisäksi lapsen varhaiskasvatustalainsäädäntöä koskevaa, nykyistä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta

ja oikeuksista annetun lain mukaista sääntelyä täsmennetään ja selkeytetään varhaiskasvatuksessa.

4. Lasten ja henkilöstön määrän sääntely (raportin luku 3.6)

- Lasten ja henkilöstön määrän sääntely pohjautuu edelleen *suhdelukusääntelyyn*. Lisäksi *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sisällytetään erilais- ten pien- ja muiden ryhmien muodostamisen periaatteet*. Ryhmien muodosta- miseen tulee kiinnittää huomiota myös uudistettavassa päivähoidon tilaohjeis- tuksessa. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunta pitää tärkeänä, että lapsen tasa- painoisen kasvun turvaamiseksi lapsiryhmät eivät saa olla suuria. Siitä, millä keinoilla tämä saavutetaan, ei päästy yksimielisyyteen.
- *Osapäivähoitoa* koskevaa sääntelyä muutetaan siten, että osapäivähoidossa olevien lasten ollessa samassa ryhmässä kokopäivähoidossa olevien lasten kanssa, molempien kohdalla noudatetaan samaa suhdelukusääntelyä eli yhtä hoito- ja kasvatusvastuussa olevaa henkilöä kohtaan voi olla enintään neljä al- le kolme vuotta täyttänyttä lasta tai enintään seitsemän kolme vuotta täyttä- nyttä lasta. Nykyistä osapäivähoidon henkilöstömitoitusta (1:13) voidaan edelleen käyttää erillisissä osapäivähoidon ryhmissä.
- Päivähoidossa olevien kaikkein pienimpien lasten aseman parantamiseksi lainsäädäntöön lisätään säännös, jonka mukaan *alle 18 kuukautta täyttänyt lapsi tulee ottaa ryhmien muodostamisessa huomioon suhdelukua pienentä- västi*. Lainsäädäntöä uudistettaessa tulee lisäksi ottaa huomioon 31.12.2010 päättyvän sosiaali- ja terveystieteiden vanhempainvapaatyöryhmän (STM084:00/2009) esitykset.

5. Henkilöstö (raportin luku 3.7)

- Laadukkaiden varhaiskasvatuspalvelujen rakentumisessa on kyse muun muassa sellaisista tekijöistä kuin lapsiryhmän koko ja koostumus, henkilökunnan rakenne ja koulutustaso, ihmissuhteiden pysyvyys ja fyysinen ympäristö. Näistä kasvatusprosessin laatuun vaikuttaa eniten henkilöstön koulutustaso ja osaaminen. Julkisia varhaiskasvatuspalveluja sääntelevällä lainsäädännöllä on turvattava palveluihin *riittävä, moniammatillinen henkilöstö, joka koostuu kasvatuksen, opetuksen, hoivan ja huolenpidon ammattilaisista*.

Neuvottelukunta ei päässyt yhteiseen näkemykseen jaoston esityksistä koskien per- hepäivähoitoa, mukaan lukien ryhmäperhepäivähoito. Neuvottelukunta ei ota kantaa jaostoraportissa esitettyihin, päivähoidon henkilöstön kelpoisuuskysymyksiin.

LIITE 4

NÄKYMÄTÖN NÄKYVÄKSI

Varhaiskasvatustutkimuksen kansallinen kutsuseminaari
15.11.2010
Juhlahuoneisto G18, Yrjönkatu 18, Helsinki

Seminaarin järjestää sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön yhteydessä toimiva varhaiskasvatuksen neuvottelukunta

Kutsuseminaarin tarkoituksena on

- o esitellä varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan toimintaa ja tulevaisuutta
- o tehdä näkyväksi varhaiskasvatustutkimusta
- o edistää tutkimuksen, hallinnon ja käytännön välistä yhteistyötä

Seminaaria voi seurata vuoden ajan internetistä osoitteessa: <http://www.videonet.fi/stm/20101115/>

OHJELMA

- Klo 8.30 - 9.00 Ilmoittautuminen ja tulokahvit
Puheenjohtaja ap. Anna-Leena Välimäki, KT, kehittämisspäällikkö THL
Puheenjohtaja ip. Anna Raija Nummenmaa, Prof. emerita Tampereen yliopisto
- Klo 9.00 - 9.30 *Varhaiskasvatuksen neuvottelukunta yhteistyön foorumina*
Neuvottelukunnan pj, osastopäällikkö, LT Päivi Sillanaukee
- Klo 9.30 - 10.00 *Varhaiskasvatuksen tutkimus ja varhaiskasvatustutkimus*
Professori emerita Anna Raija Nummenmaa, Tampereen yliopisto
- klo 10.00 - 12.15 Varhaiskasvatuksen tutkimusesittelyjä I-sessio
Lapset kertovat hyvinvoinnistaan - kuka kuuntelee
Professori Leena Syrjälän tutkimusryhmä, dosentti Eila Estola, Oulun yliopisto
Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa
KT Merja Koivula, Jyväskylän yliopisto
- Alkuportaati*
Professori Helena Rasku-Puttonen &, Akatemiattutkija Marja-Kristiina Lerkkanen
Jyväskylän yliopisto
Ammatillisten identiteettien muotoutuminen työntekijäsukupolvien kohtaamisessa
Dosentti Kirsti Karila & KT Päivi Kupila Tampereen yliopisto
Sukupolviset kumppanuudet lasten hyvinvoinnin edistäjinä.
Professori Leena Alasen tutkimusryhmä, Jyväskylän yliopisto
- Klo 12.15-13.15 Lounas

- Klo 13.15-15.15 Varhaiskasvatuksen tutkimusesittelyjä II-sessio
Day in the Life of an Early Years Practitioner-projekti
Dosentti Jarmo Kinos, Turun yliopisto
Lastentarhanopettajien jaettuja muisteluja ja tarinoita sukupuolesta ja vallasta
KT Outi Ylitapio-Mäntylä, Lapin yliopisto
Metro hanke
Professori Mikko Ojala, Helsingin yliopisto
Johtaminen laadun tuottajana
Professori Eeva Hujala, Tampereen yliopisto
Lasten palvelujen yhteensovittaminen ja johtaminen
Tutkimusprofessori Marja-Leena Perälä, THL
- Klo 15.15-15.45 Kahvi
- Klo 15.45-16.15 *Tulevaisuussuuntautunut varhaiskasvatustutkimus*
Professori Leena Alanen Jyväskylän yliopisto
- Klo 16.15-16.45 *Tutkimustiedon hyödyntäminen – siirrettävyyttä ja vaikuttavuutta*
Dosentti/Akatemiatutkija Harriet Strandell, Helsingin yliopisto
- Klo 16.45-17.00 Seminaarin päätös

LIITE 5

VARHAISKASVATUSLAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMISJAOSTON ESITYKSET

2 PÄIVÄHOITOLAIN UUDISTAMISEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 SOVELTAMISALA JA LAIN NIMI

Uudistetun lain nimenä on edelleen laki lasten päivähoidosta. Uudistettua päivähoitolakia sovelletaan osana varhaiskasvatusta niihin yhteiskunnan järjestämiin, rahoitamiin ja valvomiin varhaiskasvatuspalveluihin, joihin lapset osallistuvat ennen oppivelvollisuuskäyttä. Lain sovellusalan piiriin ei kuitenkaan kuulu esiopetus. Esiopetuksesta, perusopetuksesta, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta sekä kerhotoiminnasta säädetään perusopetuslaissa. Lain soveltamisalan piiriin eivät myöskään kuulu seurakuntien järjestämät varhaiskasvatuspalvelut, vaikkakin seurakunnat voivat soveltaa säännöksiä myös omaan toimintaansa soveltuvin osin. Seurakuntien eri muodoissa järjestämien varhaiskasvatuspalveluiden osalta yhteisistä rajapinnoista neuvotellaan erikseen. Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta säädetään erillisessä laissa. Päivähoitolain säädösten ja linjausten tulee olla yhteensopivia perusopetuslain, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetunlain sekä yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain kanssa. Ennen päivähoitolain uudistamista avointen varhaiskasvatuspalvelujen ja yksityisen päivähoidon säätely selvitetään.

2.1 PÄIVÄHOIDON PERIAATELÄHTÖKOHDAT

Uudistetun päivähoitolain läpäisevänä periaatteena on lapsen oikeuksien näkökulma. Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus hoitoon sekä kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeen hänen kehitystasonsa ja muut edellytykset huomioon ottaen hänen varhaisina elinvuosinaan. Peruslähtökohtana on lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen. Varhaiskasvatuspalveluissa yhdistyvät lapsen oikeudet varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksessa sekä vanhempien oikeus saada lapselleen päivähoitopaikka. Palveluilla tulee myös luoda edellytyksiä vanhempien keskinäiselle yhteistyölle. Lapsen vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu. Vanhempien ja henkilöstön välinen vuorovaikutus perustuu tasavertaiseen kasvatuskumppanuuteen. Lapsen vanhemmat saavat tukea kasvatustehtäväänsä. Vanhemmilla on oikeus osallistua ja vaikuttaa oman lapsensa varhaiskasvatukseen, lapsiryhmän toimintaan yhdessä toisten vanhempien kanssa sekä varhaiskasvatuspalvelujen suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Nämä oikeudet ovat myös lasten oikeuksia.

2.3 LAPSEN OIKEUDET

Uudistetussa päivähoitolaissa subjektiivinen oikeus päivähoitoon määritellään nykyisen laajuisena. Lain peruslähtökohtana on lapsen edun ja oikeuksien turvaaminen. Lapsen oikeuksien näkökulma läpäisee koko lain. Lisäksi lapsen oikeuksia ja lapsen edun toteutumista konkretisoidaan laissa. Lapsella on subjektiivinen oikeus saada kasvun, kehityksen ja oppimisen tukea yhteiskunnan

järjestämässä päivähoitopalveluissa ja lapsen vanhemmalla tai muulla huoltajalla on oikeus saada lapselle hoitopaikka. Lapsella on oikeus osallisuuteen ja hänellä on oikeus ilmaista mielipiteensä ja tulla kuulluksi itseään koskevista asioista. Lapsella on oikeus saada päivähoitoa äidinkielenään olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Päivähoitopalvelujen piirissä lapsella on oikeus ravintoon sekä maksuttomaan kuljetukseen nykyisen lainsäädännön määrittelemissä rajoissa. Kotouttamissuunnitelman piirissä olevilla maahanmuuttajataustaisilla lapsilla on viimeistään 3-vuotiaasta alkaen oikeus osallistua osa-aikaisiin varhaiskasvatuspalveluihin maksuttomasti. Lakiuudistuksen yhteydessä on myös otettava huomioon lapsen oikeus omaan kieleen, uskontoon ja kulttuuriin.

3 PÄIVÄHOITOLAISIA SÄÄDETTÄVÄT ASIAT

3.1 PÄIVÄHOIDON PALVELUMUODOT

Uudella päivähoitolailla säänneltäviksi palvelumuodoiksi tulee määritellä päiväkotihoito, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus.

Ryhmäperhepäivähoito nivotaan osaksi perhepäivähoitoa kirjaamalla se lakiin yhdeksi perhepäivähoidon toteuttamistavaksi. Perhepäivähoito rajataan koskemaan yhden tai kahden hoitajan ja heidän mukaansa määräytyvän lapsimäärän mukaiseksi toiminnaksi. Kahden hoitajan lapsiryhmää voidaan tarvittaessa (lasten hoitoaikojen niin edellyttäessä) täydentää varahoitajan työpanoksella työaikalainsäädännön ehtojen toteutumisen varmistamiseksi, mutta tällöin lapsiryhmää ei kasvateta kahden hoitajan ryhmästä. Kolmen hoitajan ryhmäperhepäiväkodit määritellään vastaamaan päiväkodin säännöksiä mitoitukseltaan, henkilöstörakenteeltaan ja henkilöstön kelpoisuusehdoiltaan.

Kunnan tulee järjestää avoimia varhaiskasvatuspalveluja tarpeen mukaan, ja toiminnan mahdollisten maksujen tulee mahdollistaa kaikkien perheiden osallistuminen toimintaan. Avoimen varhaiskasvatuksen sääntelyn tarvetta selvitetään osana päivähoitolain uudistamista, jotta turvattaisiin laadukkaan varhaiskasvatuksen toiminnan edellytykset myös avoimissa päivähoitopalveluissa.

Nykyisen kokopäivä- ja osapäivähoidon määrittelyt uudistetaan joustavampaan suuntaan kuitenkin niin, että lapsen päivittäisen päivähoitoajan maksimipituus on edelleenkin 10 tuntia. Osa-aikainen ja tilapäinen hoitomuoto määritellään ja sisällytetään lakiin. Vuorohoidon ja ympärivuorokautisen hoidon käsitteet määritellään laissa. Oikeus vuoro- ja ympärivuorokautiseen hoitoon turvataan laissa silloin kun siihen on lapsen vanhempien työssäkäynti- ja/tai opiskeluperuste. Tarkoituksena on edelleenkin tarjota lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopiva hoitopaikka ja jatkuva hoito sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan.

Päivähoitolainsäädäntöön lisätään säännös palveluohjauksesta.

Huolehditaan sääntelyn yhteensovittamisesta mm. yksityisten sosiaalipalvelujen valvontaa koskevan lain kanssa.

3.2 PÄIVÄHOITOPALVELUJEN JÄRJESTÄMISEN PERIAATTEET

Päivähoitolain mukaisia varhaiskasvatuspalveluja järjestettäessä on otettava huomioon lapsen etu ja lapsen oikeus osallisuuteen. Lapsen osallisuus sisältää oikeuden saada tietoa häntä itseään koskevista asioista, ilmaista mielipiteensä ja tulla kuulluksi. Päivähoitopalvelujen järjestäminen määritellään edelleen kunnan velvollisuudeksi. Palvelut tulee toteuttaa ensisijaisesti lähipalveluperiaatteella. Lainsäädännön tulee mahdollistaa kuntarajojen ylittäminen ja kuntien välinen yhteistyö päivähoitopalveluja järjestettäessä lapsen edun ja perheiden tarpeiden niin edellyttäessä.

3.3 VARHAISKASVATUKSEN TAVOITTEET PÄIVÄHOIDOSSA

Päivähoitolainsäädännön uudistamisen yhteydessä päivähoidon sisällöllistä ohjausta selkiytetään. Laissa päivähoidossa annettavan varhaiskasvatuksen tavoitteet ilmaistaan yleisellä tasolla, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yksilöidymmin. Tavoitepykälä kirjoitetaan lapsesta käsin.

Yhteiskunnan järjestämien päivähoitopalvelujen tavoitteena on lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen sekä lapsen hyvinvoinnin edistäminen. Lapsen vanhemmat ja henkilöstö yhdessä luovat lapsen kehitykselle mahdollisimman suotuisat olosuhteet. Lapsi kokee, että häntä kunnioitetaan, hänestä välitetään, häntä kuunnellaan ja kuullaan, hänen näkemyksensä ja tarpeensa otetaan huomioon. Lapsen lähellä on luotettavia aikuisia, joihin lapsi voi luoda pysyviä, turvallisia ihmissuhteita. Lapsen kasvatusympäristö on fyysisiltä, psyykkisiltä ja sosiaalisilta tekijöiltään sellainen, että se edistää lapsen terveyttä, hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatustoiminnan tulee tukea lapsen oikeutta tasa-arvoisuuteen sukupuolesta tai etnisestä taustasta riippumatta. Lapsia on varhaiskasvatustoiminnassa kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Lapsella on mahdollisuuksia monipuoliseen omaehtoiseen toimintaan sekä yhteistoimintaan aikuisten ja muiden lasten kanssa. Varhaiskasvatustoiminnassa lapsi saa yksilönä ja ryhmän jäsenenä tukea ja ohjausta, joka edistää kokonaisvaltaisesti hänen kasvuun, kehitystään ja oppimistaan sekä ottaa huomioon mahdolliset erityisen tuen tarpeet. Päämääränä on, että 1) lapsi toimii ja kehittyy omana ainutlaatuisena persoonallisuutenaan, 2) lapsi suhtautuu myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin sekä erilaisiin kulttuureihin ja ympäristöihin; 3) lapsi oppii huolehtimaan itsestään, läheisistään ja elinympäristöstään sekä tekemään elämäänsä koskevia päätöksiä ja valintoja. Lapsi saa tarvitsemaansa tukea siirtyessään kasvuympäristöstä toiseen.

3.4 PÄIVÄHOIDOSSA ANNETTAVAN VARHAISKASVATUKSEN SUUNNITTELU

3.4.1 *Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*

Uudistettuun päivähoitolakiin sisällytetään säännös, jonka mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) vastaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimisesta ja arvioinnista. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä Opetushallituksen

kanssa. Jaosto jättää neuvottelukunnan harkittavaksi, onko tarvetta myös kuntakohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen lakisäätämiseksi.

3.4.2 *Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma*

Päivähoitolakiin sisällytetään säännös, jonka mukaan jokaiselle päiväkotitai perhepäivähoitoon tulevalle tai siellä olevalle lapselle tulee laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lapsen vanhempien tai muiden lapsen huolenpidosta vastaavien henkilöiden kanssa. Lapsi voi myös itse osallistua varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan.

Lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman yksi keskeinen tehtävä on lapsen kaikinpuolisen kasvun, kehityksen ja oppimisen seuraaminen ja arviointi. Lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tehtävänä on myös yhdessä vanhempien kanssa sopia mahdollisesta tuen tarpeesta ja siinä tarvittavista toimenpiteistä.

Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen päivähoitopaikassa saaman hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet, joiden toteutumista seurataan yhdessä vanhempien kanssa. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan, miten kodin ja päivähoitopaikan yhteistyö on sovittu toteutettavaksi sekä lapselle sovittu hoitoaika. Laissa tulee säätää lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisesta vähintään kerran vuodessa.

3.5 ERITYISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN

Uudistetussa päivähoitolaissa käytetään Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti termiä ”erityistä tukea tarvitseva lapsi”. Erityisen tuen järjestäminen perustuu nykyistä paremmin lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen yksilöllisen tuen, ohjauksen ja kuntoutuksen tarpeet sekä niiden vuoksi tarvittavat tukitoimet. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi, miten tukitoimet on tarkoitus järjestää ja toteuttaa. Suunnitelmassa tulee myös arvioida, miten lapsen hoidon ja kasvatuksen vaatimus otetaan huomioon henkilöstön määrässä. Lapsen tarvitsema erityinen tuki järjestetään inklusion periaatteiden mukaisesti mahdollisimman pitkälle yleisten varhaiskasvatuspalvelujen piirissä. Kunnan velvoitteena on huolehtia siitä, että kunnassa on tarvetta vastaavasti saatavilla erityislastentarhanopettajan palveluita. Päivähoitolain uudistamisen yhteydessä kiinnitetään huomiota siihen, miten perusopetuslakia uudistetaan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden osalta.

3.6 LASTEN JA HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN SÄÄNTELY

Uudistetussa päivähoitolainsäädännössä tuodaan esille, että kaikissa yhteiskunnan järjestämissä, valvomissa ja rahoittamissa varhaiskasvatuspalveluissa lapsiryhmien muodostamisen peruslähtökohtana on lapsen oikeuksien ja lapsen edun toteutuminen. Lapsiryhmät tulee muodostaa siten, että varhaiskasvatuksen tavoitteena olevat pysyvät, turvalliset ihmissuhteet sekä fyysisiltä, psyykkisiltä ja sosiaalisilta tekijöiltään lapsen hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista edistävä ympäristö

toteutuvat. Lapsiryhmien muodostamisessa on huomioitava lasten ikä ja kehitykselliset tarpeet sekä käytettävissä olevat tilat.

Lapsiryhmät muodostetaan suhdeluku-periaatteen pohjalta seuraavasti:

- **Päiväkodissa** peruslähtökohtana on suhdelukusäännös, jonka mukaan lapsiryhmissä on oltava yksi hoito- ja kasvatustehtävissä toimiva aikuinen neljää alle 3-vuotiasta lasta kohden ja yksi seitsemää 3-6-vuotiasta lasta kohden. Sääntelyä tarkennetaan ja muutetaan seuraavilta osin:
 - Päiväkotien erillinen suhdeluku osa-aikaisessa päivähoidossa ja osapäivähoidossa olevien lasten osalta poistetaan.
 - Uudistetussa päivähoitolaissa määritellään yhdessä ryhmässä samanaikaisesti hoidettavien lasten enimmäismäärä. Enimmäismäärän sääntely toteutetaan henkilöstön määrän kautta siten, että ryhmässä voi olla korkeintaan kolme (3) kasvatusvastuussa olevaa kasvattajaa. Ryhmässä voi olla enemmän kasvattajia vain, mikäli lasten määrä ei lisäännä. Laissa tuodaan esille, että lapsiryhmien välinen yhteistyö ja pienryhmätoiminta on kuitenkin mahdollista ja suotavaa, mikäli päiväkodin tilat antavat siihen riittävät edellytykset.
 - Alle 18 kk ikäinen lapsi on huomioitava lapsiryhmien muodostamisessa suhdelukua pienentävästi
- **Erityistä tukea tarvitseva lapsi** ja ympärivuorokautisessa hoidossa oleva lapsi on huomioitava lasten määrää pienentävästi. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen kohdalla tästä voidaan poiketa, mikäli lapsella on henkilökohtainen avustaja.
- **Avoimen varhaiskasvatuksen** sääntelyn tarvetta selvitetään osana päivähoitolain uudistamista, jotta turvattaisiin laadukkaan varhaiskasvatuksen toiminnan edellytykset myös avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa.
- **Perhepäivähoidon** sääntely perustuu nykyiseen suhdelukusäännökseen, jonka mukaan lapsiryhmissä on oltava yksi aikuinen neljää kokopäivähoidossa olevaa lasta kohden. Lisäksi perhepäivähoitoryhmään voi kuulua yksi osapäiväinen esiopetusikäinen tai perusopetusikäinen lapsi.
- **Esiopetuksen** osalta noudatetaan nykyisiä säännöksiä ja suosituksia. Tavoitteeksi on kuitenkin asetettava, että esiopetuksen ja päivähoidon erilainen lasten ja henkilöstön määrän sääntely yhtenäistyy. Opetusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö käynnistävät neuvottelut siitä, miten esiopetuksen ja esiopetuksen lisäksi järjestettävän päivähoidon henkilöstömitoituksen sääntelyä voidaan yhtenäistää.
- **Poikkeamissäännöksiä** selkiytetään lisäämällä säädökseen maininta, jonka mukaan suhdeluvusta ei voi poiketa henkilöstöresursseihin vetoamalla.

Jaosto esittää myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistamista siten, että niihin sisällytetään lapsiryhmien muodostamisen ja pienryhmätoiminnan toteuttamisen periaatteet niin päiväkodeissa kuin myös perhepäivähoidossa. Lisäksi jaosto esittää, että henkilöstömitoituksen seuranta ja valvontaa kehitetään.

1) **Päivähoidon johtajuutta vahvistetaan** niin, että kelpoisuusvaatimuksia muutetaan seuraavasti:

- a. Päivähoidon **hallinnollisissa johtotehtävissä** kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto,
- johon sisältyvät riittävä varhaiskasvatuksen perehtyneisyys ja riittävä johtamistaito taikka
 - tutkinnon lisäksi riittävä varhaiskasvatuksen perehtyneisyys ja riittävä johtamistaito ovat muutoin erikseen hankittu.

1. Päivähoidon kasvatusorganisaatioiden **ammattillisissa johtotehtävissä** kelpoisuutena tulee olla soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tai ylempi ammattikorkeakoulututkinto (AMK) sekä

- tutkintoon sisältyvät lastentarhanopettajakelpoisuuden antavat opinnot ja riittävä johtamisosaaminen taikka
- tutkinnon lisäksi muutoin erikseen hankittu riittävä varhaiskasvatuksen perehtyneisyys ja riittävä johtamistaito

Lisäksi johtajuutta vahvistetaan seuraavasti:

- Pedagogisen johtamisen ja ohjauksen erilaisten muotojen ja menetelmien kehittämistä ja hyvien käytäntöjen jakamista lisätään;
- Perhepäivähoidon esimiehen tehtävien mitoituksessa kunnassa on huomioitava sekä hallinnollisen johtajuuden että pedagogisen johtajuuden tehtävät siten, että pedagoginen ohjaus mahdollistuu;
- Kunnilla tulee olla käytettävissä riittävien resurssien lisäksi toimintamalleja sekä laatusuosituksia ohjausjärjestelmän mitoitukselta sekä muusta rakenteesta sekä
- esimiesten osaamista tuetaan.

2) **Lastentarhanopettajien osuutta päiväkodeissa lisätään:**

Päivähoitoasetuksen 6 §:n 4 momentissa nyt säänneltyä päiväkodin henkilöstörakennetta muutetaan siten, että päiväkodissa

- tulee vähintään yhdellä kolmesta hoito- ja kasvatustehtävissä toimivalla olla kasvatustieteen kandidaatin tai kasvatustieteen maisterin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus;
- yhdellä joko kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, kasvatustieteen maisterin tutkinto, sosionomin (AMK) tutkinto tai ylempi ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot ja
- yhdellä kolmesta voi olla lähihoitajan tehtäviin soveltuva sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto tai muu vastaava tutkinto.

3) **Perhepäivähoidon määritelmä** rajataan koskemaan vain yhden tai kahden hoitajan ryhmiä. Kahden hoitajan lapsiryhmää voidaan tarvittaessa (lasten hoitoaikojen niin edellyttäessä) täydentää varahoitajan työpanoksella työaikalainsäädännön ehtojen toteutumisen varmistamiseksi, mutta tällöin lapsiryhmää ei kasvateta kahden hoitajan ryhmästä. Kolmen hoitajan tai useamman hoitajan ryhmäperhepäivähoidon yksiköt määritellään vastaamaan päiväkodin säännöksiä mitoitukseltaan, ryhmäkooltaan, henkilöstörakenteeltaan ja henkilöstön kelpoisuusehdoiltaan.

Henkilöstörakenteen muutosesitysten toteuttaminen edellyttää riittävän pitkää aikaa, jotta koulutusviranomaiset ja kunnat voivat valmistautua muutoksiin.

3.8 YHTEISTYÖ VIRANOMAISTEN KESKEN

Päivähoitolaissa säädetään työntekijöiden velvollisuudesta toimia yhteistyössä esiopetuksen, perusopetuksen, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kanssa toimivien viranomaisten kanssa. Uudistuksen yhteydessä on huolehdittava siitä, että sääntely tietojen luovuttamisesta ja salassa pitämisestä päivähoitossa on riittävää.

3.9 PÄIVÄHOIDOSSA ANNETTAVAN VARHAISKASVATUKSEN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Lakiin kirjataan velvollisuus päivähoitossa annettavan varhaiskasvatuksen monipuoliseen ja jatkuvaan/säännölliseen arviointiin valtakunnan, kunnan ja yksiköiden tasolla.

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirjan arviointi nivotaan laissa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tehtäväksi. Arvioinnista sovitaan tulossopimuksessa. Arviointi on tehtävä esimerkiksi 3-5 vuoden välein.

Varhaiskasvatuspalvelun järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Toiminnan ulkopuolisen arvioinnin järjestämisestä voidaan tarvittaessa säätää erikseen.

3.10 MUUT LAISSA SÄÄDETTÄVÄT ASIAT

Rahoitukseen ja maksuihin liittyvät asiat tulee olla viittausmainintoina päivähoitolaissa.

4 MUUT ASIAT

4.1 HALLINTO

Asettaessaan selvityshenkilöä tekemään esitystä varhaiskasvatuksen tulevasta hallinnosta tehtäväksiannossa tulee kiinnittää erityistä huomiota varhaiskasvatuksen edellyttämän yhteistoimintavelvoitteen täyttämiseen. Selvityksessä tulee myös huomioida varhaiskasvatuksen saumakohtien edellyttämä yhteistyö.

Kuntalaissa säädetään kunnan toiminnasta ja hallinnosta. Paikallistasolla kunnan järjestämisvelvollisuudesta tullaan säätämään kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, kehittämisestä ja valvonnasta annettavassa laissa, jonka valmistelu on käynnistynyt sosiaali- ja terveysministeriössä. Viittaukset edellä mainittuihin lakeihin päivähoitolaissa riittävät. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen edellyttämässä hallituksen selonteossa eduskunnalle tullaan syksyllä 2009 ottamaan kantaa uudistuksen jatkotoimiin. Samassa yhteydessä on mahdollista arvioida

tarkemmin myös varhaiskasvatuksen asemaa uudistuvassa kunta- ja palvelurakenteessa.

4.2 PÄIVÄHOITOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMISEN YHTEYS MUUHUN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUSTYÖHÖN

Päivähoitolainsäädännön linjaukset tulee ottaa huomioon myös muussa sosiaalihuollon lainsäädäntöä koskevassa valmistelu- ja kehittämistyössä. Meneillään olevia, keskeisiä lainsäädäntöhankkeita ovat esimerkiksi kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, kehittämisestä ja valvonnasta annettavan lain valmistelutyö sekä koko sosiaalihuoltoa koskevan lainsäädännön arviointi- ja uudistamistyö. Lisäksi 1.7.2009 voimaan tuleva neuvola-asetus tulee ottaa huomioon. Myös päivähoito- ja perusopetuslain yhteensovittamiseen tulee kiinnittää huomiota.

4.3 VANHEMPAINVAPAA

Jaosto on keskustellut myös vanhempainvapaan asemasta varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa. Vanhempainvapaan joustavoittamisella ja pidentämisellä olisi merkittävä vaikutus varhaiskasvatuksen eri muotojen yhteensovittamisessa. Erityisesti lasten päivähoiton pehmeä aloitus tulisi huomioida tässä yhteydessä.

4.4 LASTEN KOTIHOIDON JA YKSITYISEN HOIDON TUKI

Jaoston näkemyksen mukaan tulisi selvittää, olisiko päivähoitolain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia mahdollista sovittaa paremmin yhteen.

LIITE 6

Sosiaali- ja terveysministeriö
 Sosiaali- ja terveystieteiden osasto
 Hallitussihteeri Hanna Kiiskinen

MUISTIO

10.2.2010

**MUISTIO AVOINTEN VARHAISKASVATUSPALVELUJEN SÄÄNTELYTARPEITA
 POHTINEEN RYHMÄN TYÖSTÄ**

Taustaa

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen tavoitteina on hallitusohjelman mukaan mm. luoda perheille aitoja mahdollisuuksia valita lapsilleen paras hoitomuoto sekä kehittää varhaiskasvatuspalveluja monimuotoisemmiksi lisäämällä osa-aikaisen hoidon mahdollisuutta sekä avoimia päiväkoteja ja kerhotoimintaa. Lisäksi toteutetaan päivähoitolainsäädännön uudistus.

Hallitusohjelman mukaisiin tavoitteisiin pääsemiseksi valmistelutyötä on tehty sekä sosiaali- ja terveysministeriön virkatyönä että ministeriön asettamassa varhaiskasvatuksen neuvottelukunnassa. Neuvottelukunnan alainen varhaiskasvatuslainsäädännön kehittämisjaosto jätti raporttinsa neuvottelukunnalle 20.8.2009. Jaosto esitti varhaiskasvatusta koskevaan lainsäädäntöön useita uudistamishdotuksia. Raportissa todettiin, että avointen varhaiskasvatuspalvelujen osalta toiminnan sääntelytarpeet on tarkoituksenmukaista selvittää erikseen. Tämän jälkeen neuvottelukunnan yhteyteen kutsuttiin koolle asiaa pohtinut asiantuntijaryhmä.

Ryhmän jäsenet ja toiminta

Avointen varhaiskasvatuspalvelujen sääntelytarpeita pohtiva ryhmä kokoontui ajalla 26.10.2009-9.2.2010 viisi kertaa. Ryhmän tapaamisiin osallistui seuraavia henkilöitä:

Tarja Kahiluoto, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö, pj
Hanna Kiiskinen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö, siht.
Anna-Leena Välimäki, kehittämisspällikkö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Päivi Lindberg, yksikön päällikkö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Kirsi Alila, kehitysjohtaja, Ediva Oy
Anna-Maija Haliseva-Lahtinen, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto
Milla Kalliomaa, järjestöjohtaja, Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Tarja Satuli-Kukkonen, lastenhoitotoiminnan päällikkö, Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Merja Kivistö, varhaiskasvatuksen päällikkö, Hyvinkään kaupunki
Heljä Petäjä, varhaiskasvatussihteeri, Suomen ev.lut. kirkko
Riitta Rajala, erityisasiantuntija, Opetushallitus
Titta Tossavainen, suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtaja, Espoon kaupunki
Virpi Mattila, varhaiskasvatuksen kehittämisspällikkö, Espoon kaupunki

Ryhmän näkemys avointen varhaiskasvatuspalvelujen sääntelytarpeista

Tapaamisten aluksi ryhmälle esitettiin seuraavat kysymykset: Minkälaisia lainsäädännöllisiä haasteita avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin liittyy nykyään? Tulisiko avoimia palveluja säännellä tarkemmin lainsäädännöllä? Jos tulisi, niin mitä palveluja ja miten?

Perusteellisten keskustelujen jälkeen ryhmä päätyi seuraaviin näkemyksiin:

- 1) Termi avoin varhaiskasvatus jäi ryhmän jäsenten kesken vielä vaille yhtenäistä merkityssisältöä.
- 2) Tällä hetkellä avoimiksi varhaiskasvatuspalveluiksi yleisesti ymmärretyistä toiminnoista sääntelytarpeita kohdistuu erityisesti kerhotoiminnaksi, leikkitoiminnan kerhotoiminnaksi tai esim. varhaiskasvatuksen kerhotoiminnaksi nimitetyn palvelumuodon tarkemmalle jäsentämiselle ja säännöstelylle (ryhmä ei ottanut kantaa siihen, miten toimintaa tulisi lainsäädännössä tarkalleen ottaen nimittää).
- 3) Lainsäädännöllä tarkemmin säänneltävä kerhotoiminta olisi seuraavanlaista:
 - a. Lapsi on kerhossa enintään kolme tuntia päivässä ja enintään 15 h viikossa.
 - b. Kerhossa ei tarjota aterioita.
 - c. Henkilöstömitoitus on oltava ”riittävä”, mutta erityisiä ryhmäkokoja tai lasten ja henkilöstön välistä suhdelukua koskevia sääntöjä ei ole tarkoituksenmukaista asettaa.
 - d. Kerho-ohjaajan kelpoisuusvaatimuksena olisi ensi vaiheessa soveltuva toisen asteen koulutus, myöhemmin lastentarhanopettajan kelpoisuus. Jos ohjaaja on muu kuin lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaava henkilö, kunnan on huolehdittava siitä, että tällaisella henkilöllä on käytössään lastentarhanopettajan antama toiminnan järjestämisen tuki ja ohjaus.

Mikäli toiminta ei joiltain edellä mainituilta osin täytä kerhotoiminnan tunnusmerkkejä, siihen sovelletaan toiminnan luonteesta riippuen joko osapäivähoidon sääntelyä tai muuta avointa varhaiskasvatustoimintaa kuin kerhotoimintaa koskevaa sääntelyä. Erityisesti kiinnitettiin huomiota tarpeeseen selkeyttää kerhotoiminnan ja osapäivähoidon välistä suhdetta eli milloin varhaiskasvatuspalvelun käyttämisessä on kysymys sellaisesta subjektiivisen päivähoito-oikeuden käyttämisestä, joka estää esimerkiksi kotihoidon tuen saamisen.

Ryhmän näkemyksen mukaan lainsäädäntöön tulisi kirjata kunnan velvollisuus huolehtia siitä, että sen alueella on tarjolla subjektiivisen päivähoito-oikeuden tarkoittamien hoitomuotojen lisäksi myös avointa varhaiskasvatustoimintaa. Kunnan itsensä päätettäväksi jäisi järjestämänsä tai hankkimansa toiminnan volyyymi ja toteuttamistapa. Kunnan itsensä järjestämän tai esimerkiksi ostopalveluna hankkimansa toiminnan valvonta olisi selkeästi kunnan vastuulla. Muiden avointen varhaiskasvatuspalvelujen tarjoajien toiminnan valvonta ei kuuluisi kunnalle. Kunta olisi huolehtinut avoimia varhaiskasvatuspalveluja koskevasta saatavuusvelvoitteestaan myös silloin kun kunnan alueella toimii itsenäisesti esimerkiksi seurakunnan kerho tai muu avoimia varhaiskasvatuspalveluja tarjoava taho.

Valmisteltaessa avointa varhaiskasvatustoimintaa koskevaa sääntelyä, tulee kiinnittää erityistä huomiota toiminnan kytkemiseen varhaiskasvatussuunnitelmatyöhön. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan, kuten muunkin uudella lailla säänneltävän varhaiskasvatustoiminnan tulee olla linjassa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen laatimien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa. Yhteyden kirjaaminen edellyttää sitä, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatiminen säädetään lainsäädännöllä laitoksen tehtäväksi.

Edelleen ryhmä kiinnitti huomiota palveluohjauksen tärkeyteen. Palveluohjauksella on mahdollista ohjata perhe kevyempien, avointen varhaiskasvatuspalvelujen piiriin silloin, kun perhe ei tarvitse esimerkiksi kokopäivähoitopaikkaa. Toisaalta palveluohjauksen kautta voidaan havaita myös mahdolliset erityisen tuen tarpeet ja ohjata perhe tarvittaessa päiväkotitai perhepäivähoidon piiriin.

Keskustelussa nostettiin esiin tarve selkeyttää eri toimijoiden (esim. kunta, seurakunnat, järjestöt) roolia varhaiskasvatuspalvelujen järjestäjinä. Tulisiko lainsäädäntöön esimerkiksi kirjata, että kunta voi hankkia palveluja myös yksityisiltä tai julkisilta palveluntuottajilta.